

E párosítás első olvasásra talán kicsit furcsának tűnik. Mi köze van az utolsó nagy Kolombusz előtti dél-amerikai indián birodalomnak a cigánysághoz? Kövessék végig e rövid eszmefuttatást, amelyet kulturális antropológusi minőségemben írok, akinek hivatásához tartozik az emberi viselkedésformák gyökereinek a feltárása.

Az állatvilágból öröklött, de nagyon is emberi reakció az idegenektől való félelem, hivatalos görög szóval xenofóbia. Ehhez a fogalomhoz szorosan kapcsolódik a territorialitás (élettér) koncepciója. Minden emberi csoportnak van egy bizonyos élettere. A gyűjtögető- vadászó- halászó csoportoknál leginkább nyilvánvaló ez, ahol egy idegen csoport feltűnése veszélyezteti a helybeliek élelemforrásait. Az idegenektől való félelem akkor erősödik fel igazán, amikor egy, már letelepült életmódot folytató közösség életterébe egy másfajta életmódú (pl.: nomád, kóbor vadász, stb.) csoport tör be. A történelemből ismerünk példákat, amikor az utóbbiak fosztogattak, raboltak, de olyanokat is, amikor csupán csak védelmet kerestek egy erősebb csoport üldözése elől. (E cikk velejének nem a migráció okainak a taglalását szánom.) Bármilyen volt is a szituáció, xenofóbia mindig is létezett, de nem mindig csapott át idegen-gyűlöletté.

Évezredek teltek el, míg az ember eljutott a civilizációig. A civilizációt én nem csak a városok, az állam és a különböző szervezetek, vallások megjelenésével mérem. Szerintem az emberiségnek van egy mentális civilizációs szintje is, ami nemcsak abban nyilvánul meg, hogy hányadfokú egyenleteket tud megoldani, hanem, hogy képes feloldani magában a xenofóbiát is. Az ember csak így válik képessé az együttélésre, az integrálásra és az integrálódásra, a

másokkal való együttműködésre.

Tawantinsuyu, az Inka Birodalom egy soknemzetiségű ország volt, ami a mai Perura, Bolíviára, Ecuador-ra, Argentína és Chile északi részére terjedt ki. Igaz, hogy a különböző kulturális fokon élő indián csoportok nem önként csatlakoztak a birodalomhoz, hanem katonai hódítás útján lettek a részévé, de az inka állam ugyanolyan jogokkal (és kötelezettségekkel) ruházta fel őket, mint a kecsuákat. A birodalom legtávolabbi csücskében élő embernek is jogában állt hagyományos életmódját folytatni, saját helyi isteneit tisztelni, ősi mesterségeit ápolni, hogy minden polgára egyenrangúnak érezhesse magát. Igaz, a hódítóknak ez az intézkedése csupán politikai célokból, az állam belső biztonságának megőrzésére jött létre. Jelentősége mégsem becsülhető le.

Ami ennek a cikknek a megírására közvetlenül késztetett, egy elszomorító hír volt. Egy X észak-magyarországi faluban, az általános iskolában a gyerekek németet és angolt is tanulhattak. A szomszédos Y, jórészt cigányok lakta faluban (annak idején) erre nem volt lehetőség. Néhány cigány szülő azt akarta, hogy csemetéje idegen nyelvet is tanuljon, ezért kérték X falu iskolaigazgatóját, hogy a gyerekek hadd járhassanak oda. Ezt az igazgató kereken megtagadta.

Az Inka Birodalom központjában, Cuzcóban, az újonnan meghódított területek nemes ifjai - akik természetesen különböző etnikumok-hoz tartoztak -, együtt tanultak. Igaz, ez az oktatás csak a "felső tízezerre" terjedt ki, de mégis jelentős integráló szerepe volt, mert a tanulók megtapasztalhatták azt a négy év során, mit is jelent leküzdeni az etnikai ellenségeskedést. Ha esetleg, mint előljárók kerültek vissza saját területükre, mintegy hidat képeztek a vezető kecsuák és saját népük között. (Hogy miért szűnt meg az Inka Birodalom mégis, azt már más aspektusból lehet és szabad megvizsgálni.)

Elgondolkodtató, hogy ha az említett visszautasított cigány gyerekek felnőnek, ők vajon hogyan lesznek képesek feldolgozni magukban ezt az idegengyűlöletté fajult xenofóbiát, amelyet éppen egy olyan embertől tapasztaltak, akinek hivatása lenne a gyermekek mindenféle diszkriminációtól mentes egyenrangúvá nevelése?

Az Inka Birodalom és a cigányság

Írta: Frank Dóra

2010. július 13. kedd, 10:11

(Szerk. megjegyzés: Frank Dóra írása 10 évvel ezelőtti esetre utal. Elszomorító a példa aktualitása.)